

Duikers Technische School: monument dat meer respect verdient

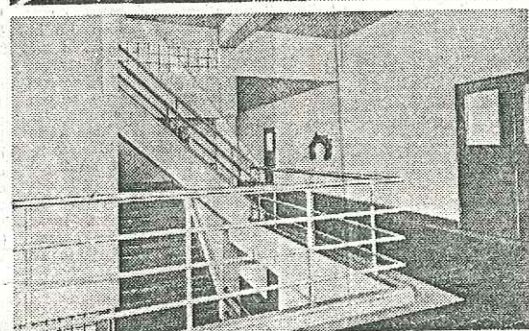
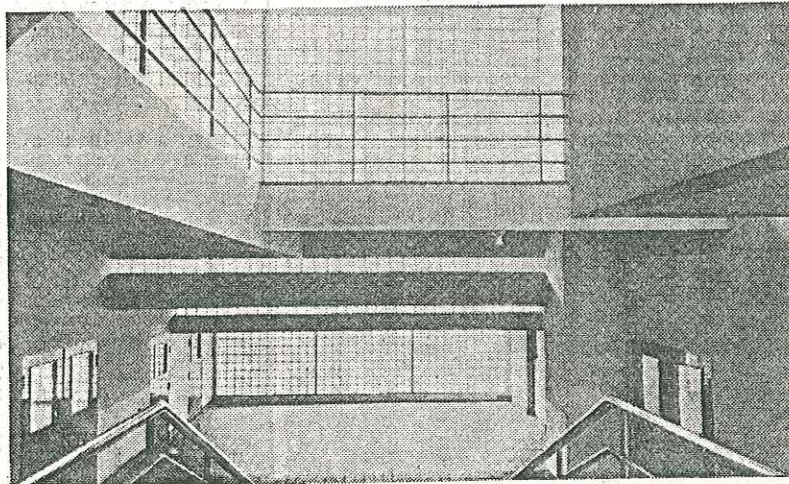
De vraag of architecten kunstenaars of gewoon bekwame vaklieden zijn, is waarschijnlijk een eeuwigdurende. Zeker is in elk geval wel, dat de eeuwigheid eerder het werk van kunstenaars omarmt dan de creaties van architecten. Want terwijl de kunstminnaars aller landen in wereldsteden als New York en 's-Gravenhage in drommen bijeenkomen om een glimp van de composities van Piet Mondriaan op te vangen, verpaupert het werk van belangrijke architecten uit dezelfde jaren '20 en '30.

Tijdgenoten van Mondriaan, handelend volgens dezelfde principes en bevolgen door dezelfde tijdgeest, maar slachtoffers van het simpele gegeven dat hun creaties niet in een museum passen. Het grote publiek is al tevreden met een bouwdoosje van het Rietveldhuis of een bouwplaat van Oud op de schoorsteen. De echte bouwwerken van bij voorbeeld Rietveld en Duiker worden het slachtoffer van onverschilligheid en zuinigheid. Wel op de monumentenlijst, maar meestal niet meer geld dan alleen om het gebouw in stand te houden. Een praktijkvoorbeeld zou de Derde Ambachtsschool aan de Zwaardstraat in Scheveningen van ir. J. Duiker kunnen zijn.

Nog altijd een vooruitstrevend bouwwerk; een van de eerste ontwerpen van Duiker, waarin duidelijk de denkbeelden van de functionalistische bouwmeester herkenbaar zijn. Voor een stad, die zich steeds meer bekommert om architectuur, een monument om te koesteren. Toch is de teoloogang van dit ontwerp van licht en ruimte al zichtbaar.

Aantasting

Het gebouw staat op de monumentenlijst, maar de eerste verlaagde plafonds zijn al aangebracht. In de loop der jaren was dit maar een van de vele aantastingen van het concept. Veranderingen die meestal werden uitgevoerd met verwijzing naar de slechte bouwkundige staat waarin de school verkeerde. Dergelijke verwijzen treffen de bouwwerken van Duiker en tijdgenoten wel meer. Soms omdat er inderdaad bouwkundige fouten werden gemaakt, maar vaker omdat er materialen werden gebruikt, die nog nauwelijks waren toegepast en pas decennia later

• Het fraaie trappenhuis, zouden worden vervolmaakt. Maar wie werkelijk wil oordelen

over deze schepping van Duiker, dient te weten onder welke barre omstandigheden de school tot stand is gekomen. Aanvankelijk

Stad op Zicht is een initiatief van de Haagsche Courant en de Bond van Nederlandse Architecten, afdeling Den Haag. De redactie wordt met adviezen ter zijde gestaan door de architecten Jan Romke de Vries, Quinten de Wijn en Jan Brouwer.

Eens in de drie weken wordt een gebouw behandeld in Den Haag of omgeving. Deze keer de Technische School (1931) aan de Zwaardstraat van de in Den Haag geboren architect Johan Duiker (1890-1935). Zijn werk werd gekenmerkt door strakheid, grote glazen vlakken en een vernieuwend gebruik van materialen en technieken als stalen ramen, gewapend beton, glazen bouwstenen, lucht- en vloerverwarming en prefab-betonskeletten. Een van zijn bekendste gebouwen is Sanatorium Zonnestraal in Hilversum.

laagste architectenonorarium geldt", schrijft het bestuur. Ook de reiskosten mag Duiker niet in rekening brengen. Bovendien kreeg de bouwmeester een vermindering van het budget van 120.000 gulden te verwerken. Duiker heeft dat trachten op te lossen door de lokaalhoogte terug te brengen tot 4 meter en een aantal glazen bouwstenen te vervangen door tegels en verf.

Deze achtergronden geven nog meer reliëf aan de kwaliteiten van Duiker. Want ondanks de verloering van de vormgeving, ontstaan door aanpassingen en uitbreidingen, is de ambachtsschool in Scheveningen een modern gebouw, dat vele latere schoolgebouwen in Den Haag nog steeds in de schaduw zet. Een school die voor de leerlingen uit 1931 een bijzondere belevenis moet zijn geweest. Een licht wit bouwwerk waar de zon bijna overal vrij toegang had.

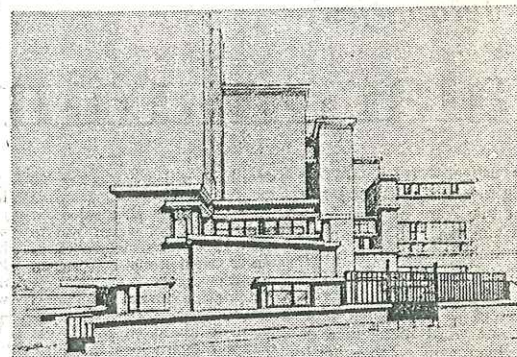
• Door het gebruik van glazen bouwstenen werden dragende delen zichtbaar gemaakt.

maakte Duiker samen met zijn compagnon Bijvoet een ontwerp, waarvan de bouwkosten begroot waren op 475.000 gulden. Het zou aan de Roerstraat verrijzen. Dat plan ging echter niet door, omdat bezuinigingen ontegenzeggend onmogelijk maakte. In 1928 begon Duiker, alleen, opnieuw. Onder de sombere wolken van de crisisjaren mocht Duiker het nu aan de Zwaardstraat proberen. De bouwcommissie drukt de architect op het hart, 'de grootst mogelijke zuinigheid te betrachten'. Het schoolbestuur gaf zelf het voorbeeld. "Het gebouw wordt geacht te behoren tot de eenvoudigste categorie waarvoor het

Het eerste ontwerp dat de architect ontworpen had, verschildt aanmerkelijk van de versie die Duiker alleen tekende. Bij het oorspronkelijke ontwerp is de gevel in baksteen uitgevoerd, afgewisseld met horizontale betonnen banden. Zo ontstond een beeld, dat aansloot bij de bestaande Haagse bebouwing. Het uitgevoerde ontwerp heeft grote glasvlakken, een witte huid en een zwarte strakke onderbouw, waarin onder meer de fietsenstalling is gehuisvest.

Restauratie

Een vergelijking van fotomateriaal uit de tijd van de oplevering en de huidige situatie dwingt bijna tot een pleidooi voor restaura-

• Het eerste, nooit uitgevoerde ontwerp van Bijvoet en Duiker.

• De voorgevel.

tie van het gebouw. De gebruikers onderhouden het gebouw wel, maar komen door geldgebrek niet veel verder dan een schilderbeurt en het verlagen van de plafonds. Sinds een half jaar staat de ambachtsschool op de monumentenlijst en wellicht biedt dat enig perspectief.

Het werk zou dan voornamelijk moeten bestaan uit het herstellen van het concept. Nu zijn alle glazen bakstenen uit het gebouw verdwenen en vervangen door ruitjes of gewoon dichtgemetseld. De opvattingen van Duiker zijn daarbij bepaald gewild aangedaan. Op diverse plaatsen had hij de constructie zichtbaar gemaakt door de niet dragende vlakken uit glazen stenen op te bouwen. Het prachtige effect dat zo ontstaat is nu teniet gedaan.

De heldere opbouw van de school maakte, en dat was ook de bedoeling, het makkelijk om de handel en wandel van de leerlingen te controleren. Om diezelfde reden hadden bijna alle lokalen een eigen toilet. Een bezuiniging van

het eerste uur, die nog steeds als een litteken in de school aanwezig is, is de glazen liftschacht die nu opslagruimte is, omdat de lift niet meer kon worden betaald.

Een element dat de jaren verston is het hekwerk in het trappenhuis. Hetzelfde type balustrade dat in ruime mate wordt toegepast in de ontwerpen van Richard Meier.

Hoe zeer Duiker rekening heeft gehouden met de dagelijkse gang van zaken in een jongensschool, tonen de kleine knopjes aan, die om de paar meter op de leuningen zijn aangebracht. Kleine obstakels, die het glijden van de trappelingen moesten ontmoedigen. Die hebben stand gehouden, maar het zou toch leuker zijn als het hele gebouw bleef staan. Zonder verlaagde plafonds en de glazen bakstenen weer terug. Gewoon iets meer respect voor Duiker.

Bronnen: *Moderne Bouwkunst in Nederland. No. 12 (1934).* en *J. Duiker Bouwkundig ingenieur, Stichting Bouw.*